

Dôvodová správa

A. Všeobecná časť

Návrh zákona, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 281/2015 Z. z. o štátnej službe profesionálnych vojakov a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony (ďalej len „návrh zákona“) sa predkladá na základe Plánu legislatívnych úloh vlády Slovenskej republiky na rok 2022.

Dôvodom vypracovania návrhu zákona je skutočnosť, že aplikačná prax postupne poukazuje na potrebu viac spružniť personálne činnosti s profesionálnymi vojakmi, zefektívniť vstup, priebeh a skončenie štátnej služby profesionálnych vojakov.

Potreba zákonnej úpravy vyplýva aj z požiadaviek realizácie Programového vyhlásenia vlády Slovenskej republiky na roky 2021 – 2024, aby sa položil dôraz na stabilizáciu vojenského personálu rezortu obrany a zvyšovanie jeho kvality, rozšírenie možností a zvýšenie kvality jeho vzdelávania, vytvorenie predpokladov na rozvoj celoživotného vzdelávania profesionálnych vojakov, zabezpečenie objektivizácie kariérneho postupu a hodnotenia profesionálnych vojakov, zavedenie nefinančných benefítov vrátane vytvárania podmienok pre zvyšovanie starostlivosti o profesionálneho vojaka a jeho rodinu, skvalitnenie dopĺňovania vojenského personálu zmodernizovaním regrutačného systému ozbrojených síl.

Cieľom návrhu zákona je úprava pôsobnosti služobných úradov, resp. procesných úkonov súvisiacich so štátnou službou profesionálneho vojaka a precizovanie znenia ustanovení zákona spôsobujúcich nejednoznačnosť v aplikačnej praxi.

Z hodnotenia súčasného stavu vyplýva, že v praxi sa služobné úrady stretávajú na jednej strane s dynamicky sa meniacim prostredím a na druhej strane s nepružným systémom prijímania občanov do štátnej služby profesionálnych vojakov. Profesionálny vojak pri uplatňovaní svojich práv nemá dostatok možností na to, aby sa domohol spravodlivosti, prípadne nápravy. Jeho snaha o nápravu po vyčerpaní opravných prostriedkov zvyčajne končí súdnym sporom. Pružnosť personálnych činností nie vždy poskytuje dostatok priestoru pre plnenie úloh ozbrojených síl. Motivácia personálu zvyšovať si svoje vedomosti a úspešne napredovať v štátnej službe nie je vyhovujúco zabezpečená. Systém štátnej služby neponúka pre neúspešných študentov vojenskej vysokej školy možnosť reštartu v inom hodnotnom zbore. Vstupné podmienky a proces prijímania nepokrývajú potreby meniaceho sa trhu práce. Z týchto dôvodov je potrebná zmena platnej právnej úpravy, ktorá bude viac reflektovať potreby praxe. S rozmachom sociálnych sietí a internetu sú štáty stále pozadu v boji proti šíreniu propagandy a dezinformácií, podpory extrémistických zoskupení a kybernetickým útokom. Je preto nutné, aby sa tieto javy v štátnej službe profesionálnych vojakov dôsledne upravili a zamedzili zlučiteľnosť takýchto aktivít so štátnou službou profesionálnych vojakov. Návrh zákona má ambíciu efektívnejšie bojovať proti zmieneným hrozbám.

Návrhom zákona dochádza k zriadeniu funkcie vojenského ombudsmana, ktorá bude mať vplyv na služobné úrady najmä pri zabezpečovaní lepšej ochrany ľudských práv a právom chránených záujmov profesionálneho vojaka. Zefektívňuje sa proces súvisiaci s prijímaním občana do štátnej služby. Precizuje sa úprava súvisiaca s priebehom a skončením štátnej služby profesionálneho vojaka. Posilňujú sa kompetencie služobných úradov o možnosť navrhnúť profesionálneho vojaka na mimoriadne povýšenie a možnosť navrhnúť skončenie vyčlenenia profesionálneho vojaka. Sprísňujú sa podmienky pre posudzovanie morálnych atribútov občana na prijatie do štátnej služby profesionálneho vojaka ako aj morálnych atribútov a služobnej disciplíny profesionálneho vojaka počas jeho služby.

V rámci úprav priebehu štátnej služby profesionálneho vojaka ide napríklad o zrušenie záväzku profesionálneho vojaka na službu z dôvodu poskytnutia základného vojenského výcviku. Umožňuje sa profesionálnym vojakom odpracovať si záväzky za prípravu pri opätovnom prijatí do štátnej služby. So súčasným zavedením dohôd medzi služobným úradom a profesionálnym vojakom sa rozširujú možnosti vzdelávania profesionálnych vojakov o ich vysielanie na externé stredoškolské nadstavbové štúdium a pomaturitné štúdium, vysokoškolské štúdium, ako aj v prípadoch vyslania do kurzu, ktorý trvá najmenej 40 dní. Zavádza sa vstup do hodnostného zboru poddôstojníkov formou vymenovania do vojenskej hodnosti čatár. Súčasne sa umožňuje vstup do tohto hodnostného zboru formou výberu profesionálnych vojakov z hodnostného zboru mužstva. Návrhom zákona sa precizujú niektoré ustanovenia týkajúce sa konania vo veciach služobného pomeru a služobnej disciplíny. Upravuje a rozširuje sa okruh obligatórnych a fakultatívnych dôvodov na prepustenie profesionálneho vojaka zo štátnej služby. Precizuje sa systém kompenzácií poskytovaných profesionálnemu vojakovi za dosiahnuté vzdelanie, ktoré získal mimo pôsobnosť služobného úradu. Precizujú sa väzby medzi zákonom o štátnej službe profesionálnych vojakov a Zákonníkom práce a správnym poriadkom.

Návrhom zákona sa upravujú aj ustanovenia, ktoré predstavujú precizovanie už transponovaných ustanovení Smernice Európskeho parlamentu a Rady 2006/54/ES z 5. júla 2006 o vykonávaní zásady rovnosti príležitostí a rovnakého zaobchádzania s mužmi a ženami vo veciach zamestnanosti a povolania (prepracované znenie) (Ú. v. EÚ L 204, 26. 7. 2006), Smernice Rady 2000/78/ES z 27. novembra 2000, ktorá ustanovuje všeobecný rámec pre rovnaké zaobchádzanie v zamestnaní a povolani (Ú. v. ES L 303, 2. 12. 2000; Mimoriadne vydanie Ú. v. EÚ, kap. 5/zv. 4;), Smernice Rady 2000/43/ES z 29. júna 2000, ktorou sa zavádza zásada rovnakého zaobchádzania s osobami bez ohľadu na rasový alebo etnický pôvod (Ú. v. ES L 180, 19. 7. 2000; Mimoriadne vydanie Ú. v. EÚ, kap. 20/zv. 1;) a Smernice Rady 92/85/EHS z 19. októbra 1992 o zavedení opatrení na podporu zlepšenia bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci tehotných pracovníčok a pracovníčok krátko po pôrode alebo dojčiacich pracovníčok (desiata samostatná smernica v zmysle článku 16 ods. 1 smernice 89/391/EHS) (Ú. v. ES L 348, 28. 11. 1992; Mimoriadne vydanie Ú. v. EÚ, kap. 5/zv. 2) v platnom znení. Podrobnosti obsahujú jednotlivé tabuľky zhody. Transpozícia Smernice Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2019/1152 z 20. júna 2019 o transparentných a predvídateľných pracovných podmienkach v Európskej únii (Ú. v. EÚ L 186, 11. 7. 2019) a transpozícia Smernice Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2019/1158 z 20. júna 2019 o rovnováhe medzi pracovným a súkromným životom rodičov a osôb s opatrovateľskými povinnosťami, ktorou sa zrušuje smernica Rady 2010/18/EÚ (Ú. v. EÚ L 188, 12. 7. 2019) sa vykonáva vládny návrh zákona, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 311/2001 Z. z. Zákonník práce v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony (LP/2021/416), v ktorom sa v čl. VI navrhuje novelizovať aj zákon č. 281/2015 Z. z. o štátnej službe profesionálnych vojakov a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov. Podrobnosti o transpozícii sú uvedené v tabuľkách zhody, ktoré sú súčasťou materiálu vládny návrh zákona, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 311/2001 Z. z. Zákonník práce v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony, ktorý je predložený do Národnej rady Slovenskej republiky (parlamentná tlač 1039) .

Návrh zákona obsahuje osem článkov. Prvý článok novelizuje doterajšiu právnu úpravu štátnej služby profesionálnych vojakov vrátane podmienok výkonu štátnej služby a služobného pomeru.

V druhom článku sa mení a dopĺňa zákon č. 328/2002 Z. z. o sociálnom zabezpečení policajtov a vojakov a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov v súvislosti s naviazaním obligatórnych dôvodov na prepustenie profesionálneho vojaka,

právoplatne odsúdeného za trestný čin vojenský, za prečin, ktorý je úmyselným trestným činom alebo za zločin, pričom sa nebude prihliadať na skutočnosť, či odsúdenie za takýto trestný čin bolo zahladené alebo sa na neho hľadá, akoby nebol odsúdený, alebo bola na neho podaná obžaloba podľa § 234 Trestného poriadku, na zníženie výsluhového príspevku o jednu polovicu, stratu nároku na odchodné a vznik nároku na výsluhový dôchodok až po dovŕšení veku potrebného na vznik nároku na starobný dôchodok podľa všeobecných predpisov o sociálnom poistení.

Vzhľadom na doplnenie vymedzenia pojmu špecifická zdravotná starostlivosť o prepravu a neodkladnú prepravu, sa v treťom až šiestom článku navrhujú novelizovať príslušné súvisiace zákony upravujúce zdravotnú starostlivosť, a to zákon č. 576/2004 Z. z. o zdravotnej starostlivosti, službách súvisiacich s poskytovaním zdravotnej starostlivosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov, zákon č. 577/2004 Z. z. o rozsahu zdravotnej starostlivosti uhrádzanej na základe verejného zdravotného poistenia a o úhradách za služby súvisiace s poskytovaním zdravotnej starostlivosti v znení neskorších predpisov, zákon č. 579/2004 Z. z. o záchrannej zdravotnej službe a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov a zákon č. 581/2004 Z. z. o zdravotných poisťovniach, dohľade nad zdravotnou starostlivosťou a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.

V siedmom článku sa dopĺňa zákon č. 378/2015 Z. z. o dobrovoľnej vojenskej príprave a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov. V súčasnosti je doba trvania dobrovoľnej vojenskej prípravy súvislý časový úsek v trvaní 11 týždňov. Z dôvodu zefektívnenia dobrovoľnej vojenskej prípravy sa navrhuje ustanoviť, že doba trvania dobrovoľnej vojenskej prípravy bude súvislý časový úsek v trvaní najviac 11 týždňov.

Ôsmy článok vymedzuje účinnosť návrhu zákona, ktorá sa vzhľadom na dĺžku legislatívneho procesu a zabezpečenie primeranej legisvakancie navrhuje od 1. januára 2023.

Návrh zákona bude mať negatívny vplyv na rozpočet verejnej správy a pozitívny sociálny vplyv a vplyv na manželstvo, rodičovstvo a rodinu, ktorý sa prejaví pozitívnym vplyvom na kvalitu života profesionálnych vojakov vrátane ich rodín a hospodárenie domácností. Pozitívny vplyv sa prejaví progresívnejším priebehom štátnej služby. Návrh zákona nebude mať vplyvy na podnikateľské prostredie, životné prostredie, informatizáciu spoločnosti, ani vplyv na služby verejnej správy pre občana.

Sledované vybrané vplyvy návrhu zákona podľa Jednotnej metodiky na posudzovanie vybraných vplyvov sú zhodnotené v priloženej doložke vybraných vplyvov, ako aj v analýze vplyvov na rozpočet verejnej správy, v analýze sociálnych vplyvov a v analýze vplyvov na manželstvo, rodičovstvo a rodinu.

Návrh zákona je v súlade s Ústavou Slovenskej republiky, s ústavnými zákonmi a nálezmi Ústavného súdu Slovenskej republiky, s inými zákonmi a ostatnými všeobecne záväznými právnymi predpismi, s medzinárodnými zmluvami a inými medzinárodnými dokumentmi, ktorými je Slovenská republika viazaná, ako aj s právom Európskej únie.